

SCIENCE PROBLEMS.UZ

ISSN: 2181-1342 (ONLINE)

№ 4 (3) - 2023

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ
ДОЛЗАРЬ МУАММОЛАРИ

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ
СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES
AND SOCIAL SCIENCES

ЭЛЕКТРОН ЖУРНАЛ

ЭЛЕКТРОННЫЙ ЖУРНАЛ

ELECTRONIC JOURNAL

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 4 (3)-2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2023

БОШ МУҲАРРИР:

ИСАНОВА ФЕРУЗА ТУЛҚИНОВНА

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Аброр – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакарров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Носирходжаева Гулнора Абдукаххаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Гайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Хашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Тайланова Шоҳида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш

ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбахор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарқанд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атақулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхати (Рўйхатга) киритилган.

Crossref DOI:

Таҳририят Crossref DOI нинг расмий аъзоси ҳисобланади ва 10.47.390 DOI префиксига эга. Ҳар бир нашр ва илмий мақолага индивидуал Crossref DOI рақами берилади.

Google Scholar

Журнал Google Scholar (Академия) да индексацияланади.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.
Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
масъулияти чекланган жамият.

Таҳририят манзили:

Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com
Телеграм канал: https://t.me/scienceproblems_uz

МУНДАРИЖА

07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ

Gadoyev Dadaxon Hayrulloevich
“ХО‘JA PESHKO” MASJIDI TARIXI 9-14

Raxmatulloev Murodjon Xikmatulloevich
MATBUOT VA OMMAVIY AXBOROT VOSITALARINING RIVOJLANISHIDA SO‘Z ERKINLIGINING
MINTAQAVIY-HUQUQIY ASOSLARI..... 15-20

08.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

Курпаяниди Константин Иванович
НЕКОТОРЫЕ ОСОБЕННОСТИ МЕТОДОЛОГИИ ИССЛЕДОВАНИЯ ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЙ
СРЕДЫ МАЛЫХ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ 21-34

Камбаров Жамолдин Хикматиллаевич
РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТНИНГ БОЗОР ҚОНУНЛАРИГА ТАЪСИРИ ТАДҚИҚИ 35-45

Паязов Мурод Максудович
“ЎЗБЕКИСТОН ТЕМИР ЙЎЛЛАРИ” АЖДА ХИЗМАТЛАР БОЗОРИДАГИ БОШҚАРУВ
СТРАТЕГИЯСИНИ ИШЛАБ ЧИҚИШ..... 46-59

Рўзиев Абдумалик Ортиғалиевич
ИННОВАЦИОН ИҚТИСОДИЁТНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА РАҚАМЛАШТИРИШНИ
БАҲОЛАШ ХАЛҚАРО АМАЛИЁТИ 60-74

Хожаев Азизхон Саидалохонович
ОЛИЙ ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИНИНГ МОЛИЯВИЙ БАРҚАРОРЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШДА
БЮДЖЕТДАН ТАШҚАРИ МАБЛАҒЛАРНИНГ ШАКЛЛАНИШИ, ЎРНИ ВА УЛАРНИНГ
ТАҲЛИЛИЙ ЖИҲАТЛАРИ 75-87

Хўжанова Гулшода Отамуродовна
САНОАТ КОРХОНАЛАРИДА КЛАСТЕРЛАРНИНГ АҲАМИЯТИ 88-93

Хатраева Сайуора Nasimovna, Pirimqulov Жаҳонгир
АНОЛИ OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA‘MINLASHDA O‘SIMLIKCHILIK TARMOG‘INI
RIVOJLANTIRISH TENDENSIYASI 94-99

Пардаева Шаҳноза Абдинабиевна
МОЛИЯВИЙ НАТИЖАЛАРНИНГ СТРАТЕГИК БОШҚАРУВ ҲИСОБИ МЕТОДОЛОГИЯСИНИ
ТАКОМИЛЛАШТИРИШ..... 100-105

Очилова Наргиза Акрамовна
ЗНАЧЕНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ФАКТОРОВ В РАЗВИТИИ ДЕХКАНСКИХ И ПОДСОБНЫХ
ХОЗЯЙСТВ 106-112

Alimardonova Zebuniso

SURXONDARYO VILOYATINING MAMLAKATIMIZ TURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISHDAGI O'RNINI VA ASOSIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARINING TAHLILI113-118

09.00.00 – ФАЛСАФА ФАҲЛАРИ

Khakimov Nazar, Amridinova Dilrabo, Kurbanova Sevara

TEACHING SOCIAL HUMANITARIAN SUBJECTS IN UNIVERSITY: NAVIGATING COMPLEXITIES AND CONTROVERSIES IN THE CLASSROOM TO EMPOWER STUDENTS119-125

Bayaliev Djaxongir Kaynarbekovich

GLOBALSHUV JARAYONIDA DINIY VA DINYOVIY G'OYALARNING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI126-132

Raurova Ra'no Soyibovna

XOJA ISMAT BUXORIY MANAVIY BARKAMOLLIKKA ERISHISH HAQIDA133-137

Yusubov Jaloliddin Kadamovich

JAHON ILM-FANIDA ABU NASR FOROBIY ILMIY-MADANIY MEROSINING TUTGAN O'RNINI VA AHAMIYATI138-145

Xolmirzaev Nodirjon Низомжонович

ШАҲАРЛАР ЭКОЛОГИЯСИНИ САҚЛАШНИНГ ДОЛЗАРБ МАСАЛАЛАРИ146-151

Қиличев Абдор

АМИР ТЕМУР ДАВЛАТИДА БОШҚАРУВ ИНСТИТУТЛАРИ152-162

Мамасалиев Мирзоулуф Мирсаидович

АМИР ТЕМУРНИНГ ТАШҚИ СИЁСАТДАГИ ФАЛСАФИЙ - АХЛОҚИЙ ЖИҲАТЛАР163-169

Tag'oyeva Dilnavoz Narziqulovna

JADIDLAR MA'NAVIY MEROSIDA XOTIN-QIZLAR TARBIYASI170-175

10.00.00 – ФИЛОЛОГИЯ ФАҲЛАРИ

Жумаева Феруза Рузикуловна

ТРАНСПОЗИЦИЯ ВНУТРИ КАЧЕСТВЕННЫХ И НЕКАЧЕСТВЕННЫХ АДЪЕКТИВОВ176-181

Fayziyeva Aziza Anvarovna

KONSEPTUAL METAFORIK MODELLARNING O'ZBEK TILIGA TARJIMASIDA EKVIVALENTLIK182-187

Кадиров Камол Намазович

ИЗУЧЕНИЕ ВОЛШЕБНЫХ СКАЗОК В МИРОВОЙ ФОЛЬКЛОРИСТИКЕ188-194

Normamatov Farrux Komiljon o'g'li
LINGVOMADANIYATSHUNOSLIK VA KOGNITIV TILSHUNOSLIKNING O'ZARO ALOQASI VA
ULARDA KONSEPTNING AHAMIYATI195-202

Камилова Дурдона Козимджановна
ТИЛЛАРДА “БИЗНЕС ВА ТАДБИРКОРЛИК” ТЕРМИНЛАРИНИНГ СТРУКТУРАЛ
ШАКЛЛАНИШИ203-209

12.00.00 - ЮРИДИК ФАНЛАР

Ismatullayev Otabek Taxirovich, Maxmudov Bahodir Hakimjon o'g'li
ATROF-MUHITNI MUHOFAZA QILISH VA EKOLOGIK JINOYATLARNI
TERGOV QILISHDA XORIY TAJRIBASI210-215

Икромов Шерзод Рахимджанович
ЕТИМ БОЛАЛАР ВА ОТА-ОНА ҚАРМОҒИДАН МАҲРУМ БЎЛГАН БОЛАЛАРГА ДОИР
МАЪЛУМОТЛАРНИ СИР САҚЛАШНИНГ ҲУҚУҚИЙ МУАММОЛАРИ216-221

13.00.00 - ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ

Jurayev Bobomurod Tojiyevich
SOMONIYLAR DAVRI MUTAFAKKIRLARINING PEDAGOGIK TA'LIMOTLARIDA
VATANPARVARLIK TARBIYASI MASALALARI222-226

Хакимова Мақсадхон Дилшодбековна
ЎТКУР ЮРАК КИРЛАРИНИ ЮВАДУРҒОН ТОЗА МАЪРИФАТ СУВИ227-233

Abdullayev Madiyar Daniyar o'g'li
XORIJIY MAMLAKATLARDA GEOGRAFIYA TA'LIMI MUAMMOLARI234-240

Nasritdinova Madina Nurullayevna
ARTPEDAGOGIK YONDASHUV ASOSIDA BO'LAJAK MUSIQA TA'LIMI O'QITUVCHILARINING
IJODKORLIK QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISHNING DIDAKTIK TA'MINOTI241-246

Botirova Sevara Mamurovna
PEDAGOGIKADA ZAMONAVIY KOMMUNIKATSIYA MODELLARI247-253

Sarvarova Gulshan Israfilovna
THE ROLE OF ASSESSMENT LITERACY IN EFL254-258

Хамидова Зайнура Рамазоновна
УМУМИЙ ЎРТА ТАЪЛИМ МАКТАБ ДИРЕКТОРЛАРИНИНГ БОШҚАРУВ ФАОЛИЯТИНИ
БАҲОЛАШДА КОНЦЕПТУАЛ ЁНДАШУВЛАР259-264

Jumayev Sohijon Botirboyevich
O'QUV-MASHG'ULOT GURUHLARIDA SHUG'ULLANUVCHI 11 YOSHLI KURASHCHILARNING
UMUMIY JISMONIY TAYYORGARLIGI DINAMIKASI265-271

<i>Tursunova Mukhabbat Ikromovna</i> THE POWER OF PERSONALIZATION: UNLOCKING SUCCESS WITH AN INDIVIDUAL STRATEGY FOR ENGLISH TEACHERS	272-277
<i>Samadova Sarvinoz Samad qizi</i> BAG'RIKENGLIK TARBIYASI – DAVR TALABI	278-283
<i>Ismailova Guzal Fayzullayevna</i> PEDAGOGIKA OLIY O'QUV YURTI CHET TILI YO'NALISHI TALABALARNING MUSTAQIL ISHLARINI TASHKIL ETISHDA TIZIMLI YONDASHUVLAR	284-289
<i>Землянкина Юлианна Искандаровна</i> ЭФФЕКТИВНОСТЬ ПРИМЕНЕНИЯ ИНТЕРАКТИВНЫХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ НА УРОКАХ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА	290-298
<i>Samadova Marg'uba Kuchkarovna, Ziyayeva Muhayyo Usmanjonovna</i> COMPULSORY METHODS IN TEACHING ESP	299-303

09.00.00 – Фалсафа фанлари

Қиличев Абдор,
Сиёсий фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD),
Республика Маънавият ва маърифат маркази масъул ходими

АМИР ТЕМУР ДАВЛАТИДА БОШҚАРУВ ИНСТИТУТЛАРИ

Аннотация: Мазкур мақолада буюк Соҳибқирон Амир Темурнинг давлатчилик сиёсати ва унинг бугунги кундаги аҳамияти хусусида сўз боради. Шунингдек, Турон ҳукмдорининг давлат қурилиши, қўшинни барпо этиш каби масалалар юзасидан қолдирган меросидан бугунги кунда фойдаланиш зарурати кўрсатиб берилган. Зеро, миллий давлатчиликни тараққий эттириш, мамлакат фаровонлигини ошириш, ўсиб келаётган ёш авлод учун ҳеч кимдан кам бўлмаган ҳаёт барпо этиш, ёшларни жисмонан, ақдан ва маънан юксалтириш борасидаги барча ислохотлар Амир Темур юритган давлатчилик сиёсатига моҳиятан уйғунлиги сиёсий жиҳатидан очиқ берилган.

Калит сўзлар: Турон, давлат, ҳукмдор, давлатчилик сиёсати, бошқарув, иймон, садоқат, ҳарбий машина, қўшин, юксаклик

Қиличев Абдор,
Доктор философии политических наук (PhD)
Ответственный сотрудник Республиканского
центра Духовности и просвещения

УПРАВЛЕНИЕ ИНСТИТУТОВ В ГОСУДАРСТВЕ АМИРА ТЕМУРА

Аннотация. В данной статье рассматривается государственная политика великого Сахибкيرانа Амира Темура и ее значение на сегодняшний день. Также необходимо сегодня использовать наследие правителя Турана в таких вопросах, как государственное строительство и строительство армии. Ведь все реформы, направленные на развитие национальной государственности, повышение благосостояния страны, построение жизни не менее подрастающего поколения, воспитание молодежи физически, умственно и духовно, политически соответствуют государственной политике, проводимой Амиром Темуром.

Ключевые слова: Туран, государство, правитель, государственная политика, управление, вера, лояльность, военная машина, армия, высота.

Qilichev Abror,
Doctor of Philosophy in Political Science (PhD)
Employee in charge of the Republican
Center for Spirituality and Enlightenment

ADMINISTRATIVE INSTITUTIONS IN AMIR TEMUR'S STATE

Abstract. This article discusses the state policy of the great Sahibkiran Amir Temur and its significance today. It is also necessary to use today the legacy of the ruler of Turan on issues such as state building and army building. After all, all the reforms aimed at developing the national statehood, increasing the welfare of the country, building a life no less for the younger generation, raising the youth physically, mentally and spiritually are politically consistent with the state policy pursued by Amir Temur.

Key words: Turan, state, ruler, state policy, governance, faith, loyalty, military machine, army, height.

<https://doi.org/10.47390/A1342V3I4Y2023N18>

Дунё тарихида жаҳонгирлар, улкан империя қурган ҳукмдорлар кўп ўтган, лекин, она юрт омонлиги, халқ манфаати йўлида фидоийлик кўрсатганлари кўп эмас... Шунинг учун киндик қони тўкилган муқаддас тупроқ озодлиги учун жонини тиккан зотларни авлодлар ҳеч қачон унутмайди. Ватан вужудини душмандан тозаллаган, уни ювиб-тараб кўкларга олиб чиққан, номини бутун дунёга тараннум этган ва халқпарвар раҳбар – улуғ зот Амир Темурдир. Зотан, юрт шаъни ва шавкати хусусида сўз юритилганда, тасаввуримизда буюк бобомизнинг улуғвор сиймоси гавдаланаверади.

Биз ушбу тадқиқотимизда Амир Темурнинг давлат бошқарувини қайси тамойилларга асосланиб амалга оширганини сиёсий-фалсафий жиҳатдан таҳлил этишга ҳаракат қиламиз.

Хўш, Амир Темурнинг давлат бошқаруви қайси тамойилларга асосланган эди?

Биз яхши биламизки, сиёсат назариясига кўра, бошқарув давлат махсус органининг функцияси сифатида у энг кам вақт, куч ва заҳиралар эвазига энг юқори натижага эришиш бўйича аниқ ташкил этилган фаолиятдир. Амир Темур қурган давлатнинг бошқарув органларининг вазифаси ҳам худди шундай асосга қурилган эди.

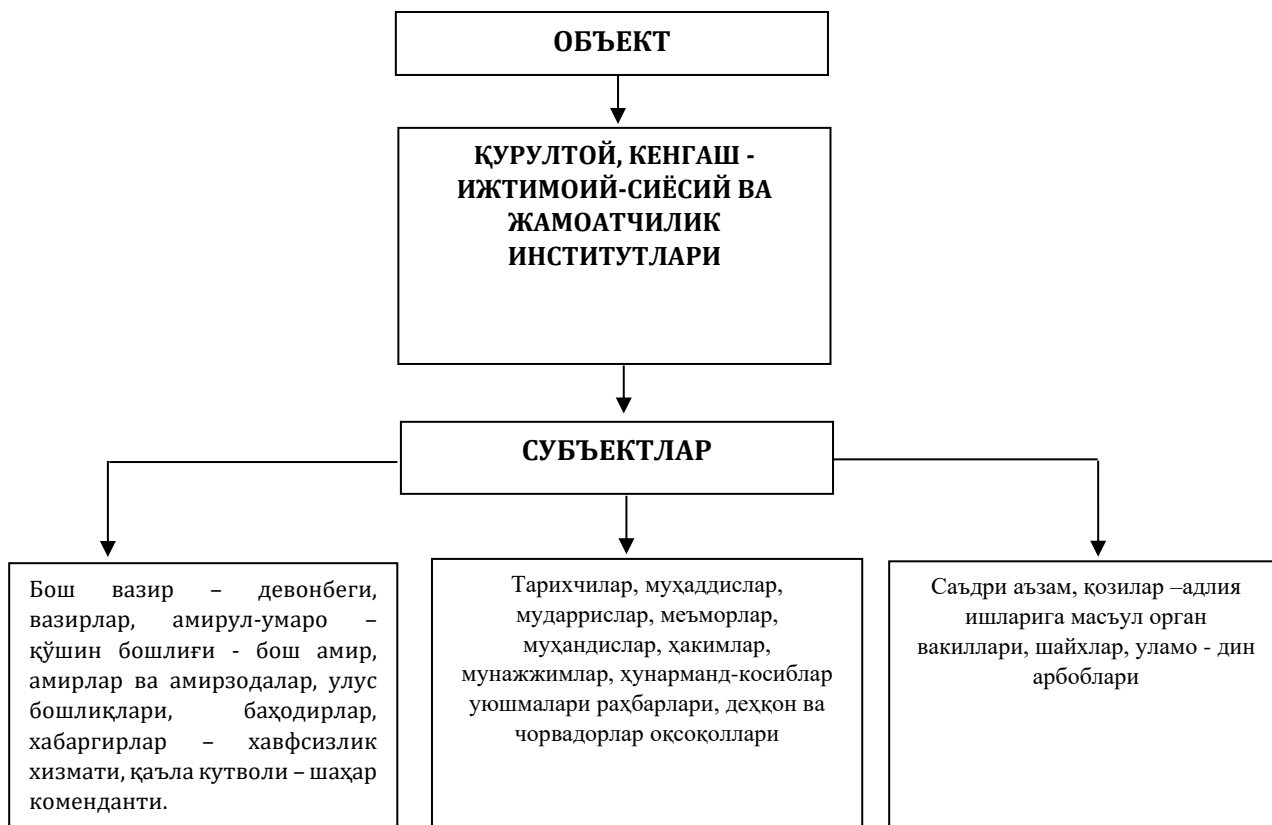
Амир Темур давлатида бошқарув институтлари уч гуруҳга бўлинади. Биринчи гуруҳга Бош вазир – девонгбеги, вазирлар, амирул-умаро – бош амир-қўшин бошлиғи, амирлар ва амирзодалар, лашкарбошилар, улус бошлиқлари, баҳодирлар, хабаргирлар (хавфсизлик хизмати - разведка, контрразведка), қаъла кутволи – шаҳар комендантлари кабилар киради. Уларнинг асосий вазифалари ва ишлаш жараёни **1-расм** ва **2-расм**да ифодаланган. Иккинчи гуруҳ – садри аъзам – диний ишлар, хусусан, вақф мулклари ҳамда масжид ва мадрасаларнинг молиявий таъминотида масъул амалдорлар, қозилар – суд-ҳуқуқ ва адлия тизимида масъул амалдорлар, шайхлар, уламо-дин арбобларидан иборат. Уларнинг фаолияти **3-расм**да ифодаланган.

Учинчи гуруҳга тарихчилар, муҳаддислар, қиссахонлар, мударрислар, меъморлар, ҳақимлар, мунажжимлар, муҳандислар, ҳунарманд-қосиблар уюшмалари оқсоқоллари, деҳқон ва чорвадорлар оқсоқоллари киради. (**4-расм**)

Биз яхши биламизки, Амир Темур давлатчилик ишларини амалга ошириш учун жамиятдаги барча табақа ва тоифаларни қамраб олишга ҳаракат қилган. “Тузуқлар”да Соҳибқирон шундай дейди: «Давлат ишларини салтанат қонун қоидаларига... тўра-тузуқка таяниб... амирлар, вазирлар, сипоҳ, райият — ҳар бирини ўз лавозимига ва мартабасига» қараб бошқардим. Демак, Турон ҳукмдорининг давлат бошқаруви тўра-тузуқлар, яъни ўз даври қонунчилиги асосида бошқарилган. «Ишларимнинг барисида аввал кенгаш-маслаҳат қўлладим, ишни бажаришга киришар эканман, олдиндан чоратадбирлар белгилаб қўярдим, ҳамда бу иш қандай яқунланиши ҳақида фикр-мулоҳаза қилган ҳолда иш бошлардим; сўнгра, кези келганда, тўғри тадбир ва қатъий жазм, ёхуд мулоҳазакорлик ва эҳтиёткорлик, ёки узоқни кўриб ортини ўйлаган ҳолда уни кўнгилдагидек ниҳоясига етказардим. Яна тажрибамдан ўтказдимки, сўзларида иттифоқлик бўлган, қилмоқчи бўлган ишларини бирор важҳ кўрсатиб бажармасдан қолдирмайдиган кишиларгина кенгаш аҳли бўла оладилар»[4]. Ушбу сўзлар Амир Темур

даври давлат бошқаруви институтлари тушунчаларининг сиёсий-фалсафий моҳиятини англатади.

Бошқарув институтлари деганда давлат ҳокимияти тизимида мавжуд бўлган ва амал қиладиган сиёсий ҳокимиятнинг тармоқлари ва уларнинг барқарор «ишлаши»га таъсир ўтказувчи ижтимоий-сиёсий ва жамоатчилик ташкилотлари уюшмалари ва бирлашмаларини тушуниш мумкин. Мазкур таърифга мувофиқ Амир Темур давлат бошқаруви ишлаш механизмлари қуйидагича бўлган: **(қаранг.: 1-расм)**

1-расм: Амир Темур давлат бошқаруви ишлаш механизмлари

Келтирилаётган чизмага кўра, Амир Темур давлатида бошқарув институтлари уч гуруҳга бўлинади. Биринчи гуруҳга Бош вазир – девонбеги, вазирлар, амирул-умаро – бош амир – қўшин бошлиғи, амирлар ва амирзодалар, лашкарбошилар, улус бошлиқлари, баҳодирлар, хабаргирлар (хавфсизлик хизмати - разведка, контрразведка), қаъла кутволи – шаҳар коменданнти кабилар киради. Уларнинг асосий вазибалари ва ишлаш жараёни **2-расмда** ифодаланган.

Мамлакат маъмурий жиҳатдан улус, вилоят ва туманларга бўлинган. Уларни ҳоким, ноиб ва туманбошилар бошқарган. Амалдорларнинг аксарияти ҳарбий мансабдорлар – амирлар бўлган. Бош вазир - девонбеги марказий ҳокимиятни етти вазир – аркони давлат асосида бошқарган. Улус бошлиқлигига – амирзода ёки давлатга хизмати сингган саркарда ва давлат маъмурлари тайинланган. Фатҳ этилган ҳудудлар ўғиллар ва набиралар – амирзодаларга суюрғол тарзида берилган бўлиб, бошқарув улар орқали амалга оширилган.

Лашкарбошилар – кўшин бошлиқлари. Амир Темур кўшини ўнталик аскарый бирикмалардан тузилган бўлиб, туман - ўн минг ва ўн икки мингталиккача бўлган. Ҳар бир ўн минг ва ўн мингталик аскарга – туманбошилар бошчилик қилган. Мазкур лашкарбошилар асосан даражали амирлар тоифасидан бўлган.

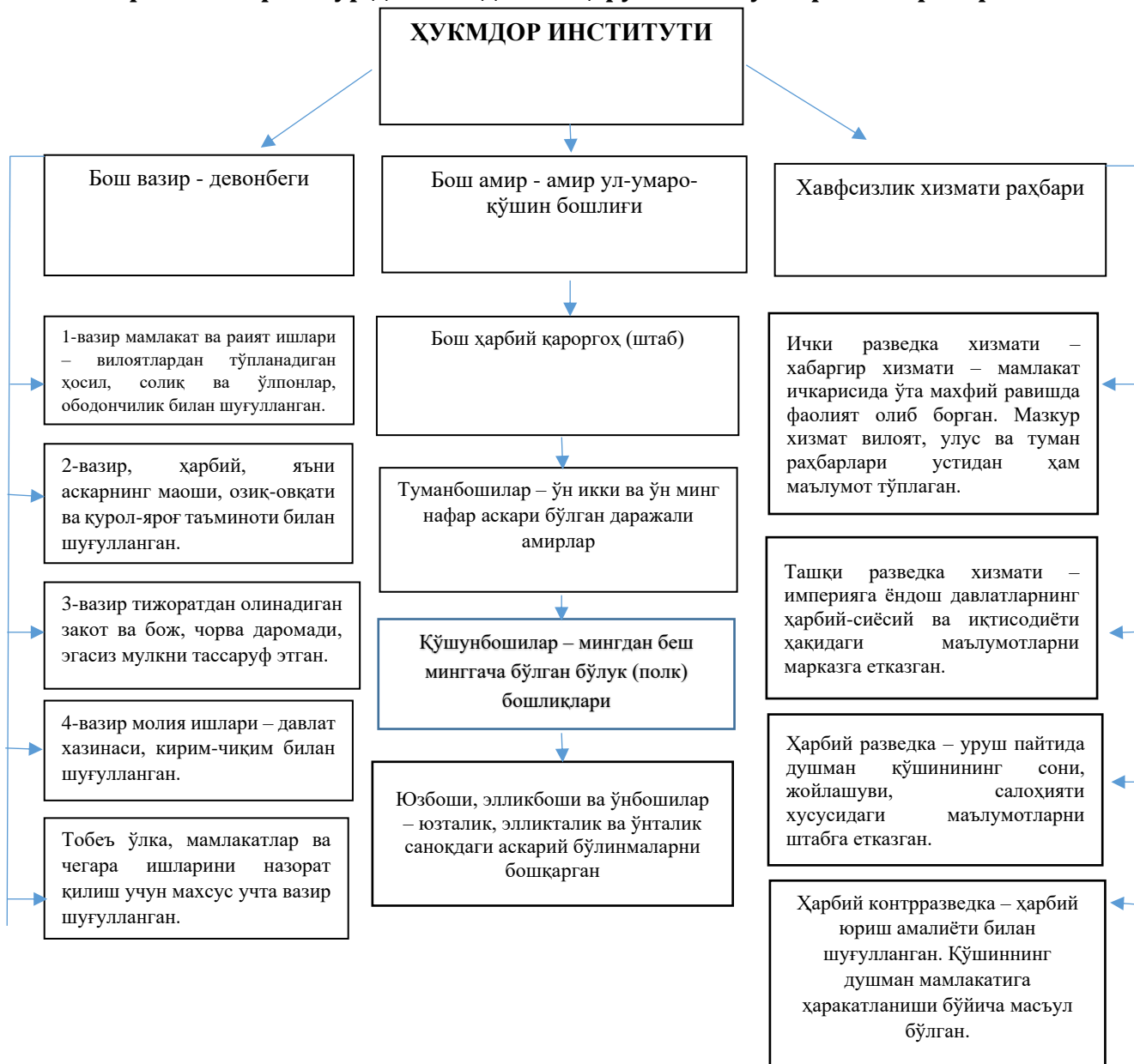
Хабаргир – хавфсизлик хизмати, ички разведка, ҳарбий разведка, ташқи разведка ва контрразведкани қамраб олган. Хизмат раҳбарлари шахсан ҳукмдорга бўйсунган.

Ички разведка империя ҳудудидаги мамлакатлар, улуслар ва вилоятлардаги мавжуд ижтимоий-сиёсий аҳвол хусусида ҳукмдорни огоҳ этиб турган, ҳатто, жойлардаги раҳбарлар фаолияти ҳам мазкур хизмат томонидан назорат қилинган ва уларнинг “ишлари” тўғрисида давлат бошқарув институтининг марказий аппаратига ҳукмдор девонига (канцелярия)га маълумот бериб турилган. Ушбу хизмат ходимларининг шахси сир сақланган бўлиб, уларнинг кимлигини вилоят ёки улус бошлиқлари билмаган. Натижада, жойлардаги раҳбарлар Соҳибқирон таъбири билан айтганда, “ярим умид, ярим шубҳа” остида бўлишган ва бу уларни турли “кутириш”лардан тийиб турган.

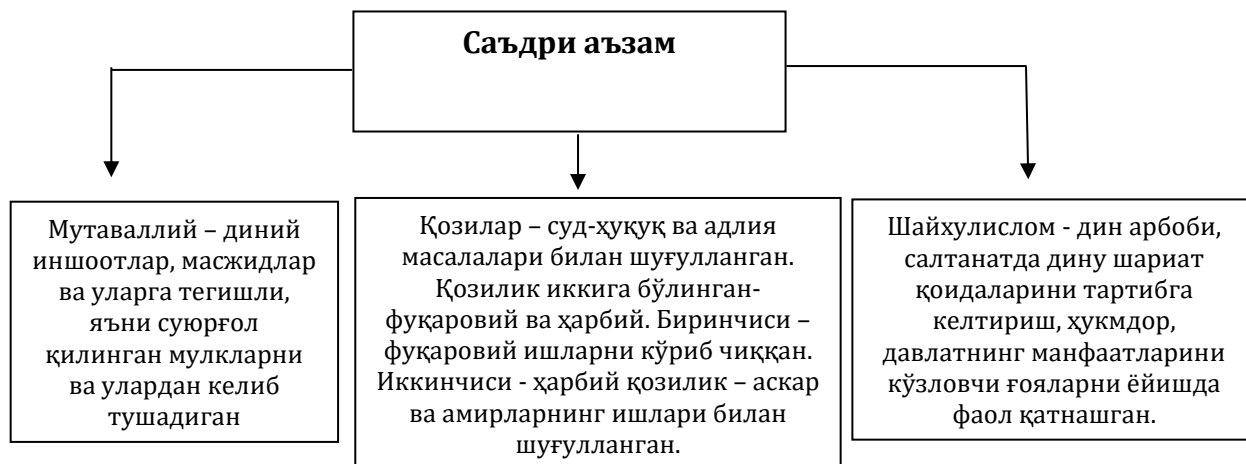
Ҳарбий разведка – ҳарбий сафарбарлик, уруш пайтида душман армиясининг сони, жойлашуви, салоҳияти ва ожиз томонлари сингари ахборотларни тўплаш ва бош қароргоҳга етказиш билан шуғулланган. Зарур бўлса, душманни заифлаштириш учун керакли тактикаларни ишлаб чиққан ва қўллаган. Мисол учун, Тўхтамишхон билан бўлган аёвсиз жангда Амир Темурнинг ҳарбий разведкаси мўғул хонининг байроқдорини “оғдириб” олган. Яъни, жанг энг кульманицион нуқтасига етган пайтида мўғул байроқдори туғни ерга туширган. Натижада, ўз байроқларини кўрмай қолган мўғул кўшинида парокандалик бошланган. Бу ҳақда Низомиддин Шомий, Шарафиддин Али Яздий, Ибн Арабшоҳ сингари тарихчилар ўз асарларида ёзиб қолдиришган.

Ташқи разведка – империяга ёндош давлатларнинг ҳарбий-сиёсий ва иқтисодиёти ҳақидаги маълумотларни марказга етказган. Ибн Арабшоҳнинг таъкидлашича, Амир Темур давлат устунларидан бири бўлган хавфсизлик хизматига жуда катта эътибор қаратган. “У ерларнинг барча томонларида ўз айғоқчиларини тарқатиб, қолган мулкларида эса жосуслар қўйган эди. Улар (жосуслар) жумласидан, унинг амалдорларидан бири амир Отламиш бўлса, яна бири фақир фақиҳ Масъуд ал-Кухжоний – у Темур девони асҳобларининг кўзи эди. (Жосусларнинг) буниси Қоҳирада, Муизияда бўлса, униси Дамашқда, Шамийсоиядаги суфийлардан бири эди”[5]. Демак, аён бўладики, Амир Темур давлатининг қудратли империя даражасига кўтарилишида хавфсизлик хизматларининг ҳиссаси салмоқли бўлган.

2-расм: Амир Темур давлатида бошқарув институтлари вазифалари

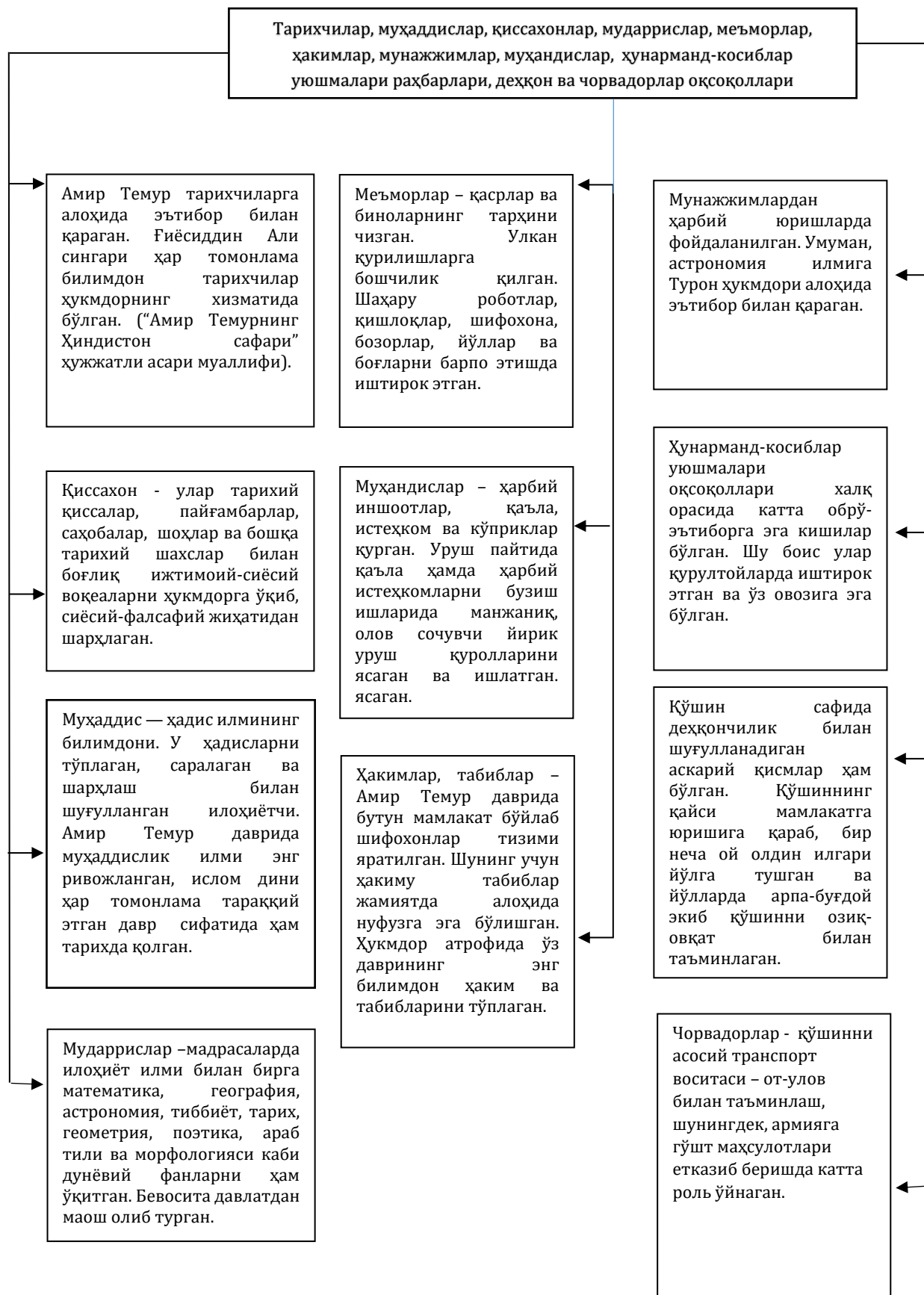

Иккинчи гуруҳ садри аъзам – диний ишлар, хусусан, вақф мулклари ҳамда масжид ва мадрасаларнинг молиявий таъминотига масъул амалдорлар, қозилар – суд-ҳуқуқ ва адлия тизимига масъул амалдорлар, шайхлар, уламо-дин арбобларидан иборат. Уларнинг фаолияти **3-расм**да ифодаланган.

3-расм. Диний маҳкама ва суд тизими

Учинчи гуруҳга тарихчилар, муҳаддислар, қиссахонлар, мударрислар, меъморлар, ҳақимлар, мунажжимлар, муҳандислар, хунарманд-косиблар уюшмалари оқсоқоллари, деҳқон ва чорвадорлар оқсоқоллари киради. (4-расм)

4-расм: Давлат хизматчилари вазифалари

«Ишларимнинг барисиди аввал кенгаш-маслаҳат кўлладим»[6]. Ушбу сўзлар Амир Темур даври давлат бошқаруви институтлари тушунчаларининг сиёсий-фалсафий моҳиятини англатади. Курултой, кенгашлар ижтимоий-сиёсий институт сифатида қандай ишларни амалга оширган, маҳкамаларнинг вазифалари нималардан иборат бўлган?

Авалло, давлат бошқаруви курултой, кенгаш сингари ижтимоий-сиёсий жамоатчилик институтлари орқали амалга оширилган. Тўғри, курултой, кенгаш каби олий мақом йиғинлар ўз даврида қадим Туронда амал қилиб келган. Курултой Турк ҳоқонликларида ҳам давлат бошқарувида қўл келган, кейинроқ чингизийлар империясида муттасил ўтказилган ва давлат аҳамиятига молик ишлар қўрилган, бироқ уларда Амир Темур давлат бошқарувида бўлгани каби **ошкоралик руҳи** бўлмаган, яъни, жамият барча табақасининг давлат ҳаётида кечаётган жараёнлардан хабардорлиги ва талаб-истаклари инобатга олинмаган. Амир Темур жамиятдаги ҳукмрон синф вакиллари: амирлар, лашкарбошилар ёки дин арбоблари билан бирга, оддий халқ билан ҳам яқин бўлишга, уларнинг кундалик муаммоларини ҳал қилишга эътибор қаратган. Бу ҳақда «Тузуқлар»да бот-бот уқтириб ўтилган. Чингизийлар курултойларида фақат ҳукмрон синф вакиллари иштирок этган бўлиб, уларда асосан феодал табақанинг манфаатлари хусусида гап борган. Шунинг учун курултой ва кенгашларда амирлар, вазирлар билан бирга, оддий халқ вакиллари, баҳодирлар (жангда жасорат кўрсатган шахслар), дин арбоблари иштирок этган[7].

Таҳлилга кўра, мазкур йиғинлар том маънода **ижтимоий-сиёсий ва жамоатчилик институтлари мақомини олган**. Чунки, бу ерда кўриладиган ҳар қандай масала нафақат давлат манфаатларини, балки жамиятдаги турли тоифаларнинг талаб-истакларини ҳам ҳисобга олган. **Биринчидан**, ҳукмдор давлат қурилишида жамиятдаги **ижтимоий қатламларни ўн икки тоифага** бўлади ва ҳар бир тоифанинг манфаатларини аниқ ҳисобга олади. **Иккинчидан**, давлатчилик сиёсатида ушбу ижтимоий-сиёсий тоифалар асосий ролни ўйнайди. **Учинчидан**, давлат ҳокимиятини мустаҳкамлашда курултой, кенгаш ижтимоий-сиёсий жамоатчилик институтлари – **объект** вазифасини ўтайди, жамиятдаги ўн икки тоифа эса ижрочи – **субъект** вазифасини бажаради.

Курултой, кенгаш сингари ижтимоий-сиёсий институтлар тарихий давлатчилик қадриятларига таянган ҳолда ҳар томонлама пишиқ ва пухта тўра-тузуқлар асосида барпо этилган[8]. Амир Темур ўзининг давлат қуриш ва унинг пойдеворини мустаҳкамлаш борасида амалга оширган ишларини «Тузуқлар»ида қайд этиб борар экан, пири Мир Саййид Бараканинг мактубини мисол тариқасида келтириб ўтади[9]. Таҳлиллар шуни кўрсатадики, Амир Темур қонун-қоидалар асосида давлатни қураётган экан, пир-устозларининг ўғитларидан унумли фойдалангани кўйидагиларда акс этади. **Биринчидан**, жамият ҳаётида диннинг устувор ролидан Амир Темур кучли сиёсатчи сифатида ўта оқилона фойдаланган. **Иккинчидан**, давлат бошқаруви институтларининг асосий моҳияти ҳам, аввало, дин негизига қурилса-да, унинг фаолияти салтанатда амал қилаётган халқнинг қадриятлари билан уйғун ҳолда олиб борилади.

Қадим Турон халқлари ҳаётида «**адолат**» тушунчаси шаклланиши ва ижтимоий тафаккурининг узвий бир қисмига айланиши, аввало, азалдан шаклланиб келган ғоя, қарашлар ҳамда ислом динининг халқ дунёқарашига ўтказган таъсири билан белгиланади. Маълумки, халқимизнинг милоддан олдинги ҳаётини ўзида акс эттирган «Авесто» ҳам миллий ғояларни асраб-авайлаш, халқни жипслаштириш, уни маънавий юксакликка даъват этиш, одамлар ўртасида меҳр-оқибат ришталарини мустаҳкамлаш, адолатни қарор топтириш ва халқ анъаналарини сақлаб қолишда муҳим ўрин тутди. Тарихга ва халқ ҳаётига ўта қизиқиш билдирган Амир Темур бу бебаҳо китобдан ҳам маънавий-руҳий куч олгани аниқ. Бу унинг давлатни тузиш, идора этиш ва халқ билан яқин алоқада бўлишга интилишларида ўз ифодасини топади.

Шунинг учун ҳам, **биринчидан**, Амир Темур одамни бой ёки камбағал эканига қараб баҳоламаган, оддий халқ вакили бўлса ҳам асли тоза, ақл-фаросатли, баҳодир, довюрак, тадбирли, сергак, эҳтиёткор, мард инсонларни ҳурмат қилган. **Иккинчидан**, айнан шу фалсафа Амир Темурни Буюк Турон султони даражасига кўтарган, юксак мартабаларга олиб чиққан. **Учинчидан**, халқдан куч олиш, халқ ичига кириб бориш, халқ билан бирга бўлиш фалсафаси қадим Турон элида юксак қадрланганини, бунинг сиёсий аҳамияти бениҳоя юксак бўлишини қадим давлатлар тарихининг билимдони бўлган Амир Темур теран англаган. Амир Темур нечоғлиқ қудратли зот бўлмасин, у инсонпарварлик ғояларига содиқ бўлиб, қўл остидаги амирлар, вазирлар, энг муҳими, оддий халқ билан ўта инсоний муносабатда бўлишга ҳаракат қилган.

«Тузуклар»да ёзилишича, **салтанат ишларининг тўққиз улуши кенгаш билан, қолган бир улуши эса, куч ёрдамида амалга оширилган**. Бу ўринда кенгаш деганда, адолатга эришишнинг энг муҳим самарали омили бўлган, салтанатда бошқарув институтларидан бирига айланган ижтимоий-сиёсий тушунча ҳақида гап бормоқда. Бу тушунча ўз навбатида давлат бошқарув институтлари бўлган қурултой, кенгаш каби сиёсий тадбирларнинг давлат ва жамият ҳаётида тутган мавқеи, таъсири нечоғлиқ аҳамиятга эга эканини белгилаб беради.

Амир Темур давлатчилик сиёсатини юритишда давлатнинг бош йўналишини «**Куч – адолатда**» ғояси билан белгилашида чуқур маъно ва мазмун бор эди ва буларни биз қуйидагиларда кўришимиз мумкин: **Биринчидан**, «Куч – адолатда» ғоясининг Амир Темур наздидаги моҳияти шундаки, давлат адолат билан бошқарилиши керак, агар адолатга путур етса, бундай давлатнинг умри қисқа бўлади; **Иккинчидан**, Амир Темур давлатчилигининг асосини «**Куч – адолатда**» ғояси ташкил этади ва ушбу ғоя давлат бошқарувида мафкура вазифасини ўтайди. **Учинчидан**, бу ғоя давлат бошқарувининг барча тизимларига кириб борган ва давлатдаги ҳар бир тизим адолат тамойилларига суянган. Ибн Арабшоҳнинг маълумотига кўра, қўшиндаги тартиб-интизомнинг асосини[10] адолат тамойили ташкил этиши, армияда рағбат масаласининг одилона жорий қилингани билан белгиланади.

Сиёсат назариясига кўра, давлатчиликнинг темир қонунларидан бири – бу адолат тарозусини мувозанатда ушлаб туришдир. Бу барча давлат бошқаруви институтларининг «**Куч – адолатда**» ғоясига таяниб иш юритганида яққол кўзга ташланади. Шунинг учун ҳам мазкур ғоя Турон давлатида ахлоқий ва маънавий мезонга айланди. Бу ерда шуни таъкидлаш керакки, Амир Темурнинг ушбу ғояси моҳиятига кўра бугунги кунда ҳам ўта долзарбдир. Бугунги кунда дунёда кечаётган гибрид урушлар ва

буларнинг асосий сабаби қилиб кўрсатилаётган ижтимоий портлашларнинг негизида ҳам аслида адолатсизлик ётади. Чунки, инсон ҳар қандай камситиш ва хўрликларга дош бериши мумкин, лекин, адолатсизлик одамлар қалбини парчалаб ташлайди, натижада улар ҳар қандай “қафас”ни синдириб ташлашга интиладилар.

Сиёсий тизим – жамиятнинг сиёсий тизими ёки жамиятнинг сиёсий тузилмаси – ягона норматив-ҳуқуқий асосда ташкил этилган ҳокимиятни амалга ошириш ва жамият устидан назорат қилиш билан боғлиқ сиёсий субъектларнинг ўзаро муносабатлари мажмуидир. «Сиёсий тизим бу - сиёсий функцияларни, яъни давлат ҳокимияти фаолияти билан боғлиқ бўлган фаолиятни амалга оширадиган давлат ва нодавлат институтларнинг мажмуасидир»[11], деган таърифни беради Г.В.Атаманчук. Таъкидлаш керакки, сиёсий тизим давлат бошқарувини амалга оширишда қатъиятга асосланиши билан эътиборлир. Бу ҳолат Амир Темурнинг давлатчилик сиёсатида ёрқин кўзга ташланади.

«Сиёсий тизим» тушунчаси сиёсий фаолиятнинг муайян жамият тузилмаси ва сиёсий жараёнларнинг турларини ҳамда ўзига хос хусусиятларини англатади[12]. Демак, қурултойнинг оммалашуви сиёсий жараённинг кучайишига ва жамиятнинг давлат билан яхлитлашувига хизмат қилган. Айни пайтда бу тушунчага қуйидаги таърифлар ҳам берилган «Сиёсий тизим жамиятнинг мақсад ва вазифаларини аниқлаш, жамият тизимидаги элементларни бирлаштириш ва мавжуд имкониятларни амалга оширишга сафарбар қилувчи механизмдир»[13]. Келтирилган таърифларга қўшилган ҳолда, фикримизча, сиёсий тизим жамиятда мавжуд бўлган давлат ва жамиятнинг барча жиҳатларини эмас, балки, сиёсий ҳокимият тармоқларини ташкил этувчи қисмларни ўз ичига олади.

Амир Темур давлатида бошқарув институтларининг катта тизими фаолият олиб борган. Мазкур тизимларнинг ўзаро муносабатлари давлат сиёсатини амалга ошириш – давлат ишларида иштирок, бошқарув давлат фаолияти вазифалари ва мазмунини белгилашда ўзининг амалий ифодасини топган. Амир Темурнинг қурултой, кенгаш сингари ижтимоий-сиёсий бошқарув институтлари жамиятдаги барча ижтимоий кучларнинг билими, тажрибаси, салоҳиятидан унумли фойдаланган. Амир Темурнинг ҳукмдорлик қоидаларидан яна бири бу - давлат бошқарувида ору номус ва иймон ўртага қўйилади. Яъни, давлатчилик ишлари ўта ҳалоллик билан юритилмоғи шарт, зеро, адолатсизлик юз бермасин ва бундан авом халқ озор чекмасин, деган мазмунда. Шунингдек, давлатнинг ҳар бир амалдори ватанпарвар, иймонли, зоти тоза шахслардан иборат бўлмоғи шартки, улуғ ишларни иймонли зотларгина уддалайди. Демак, замонлар, маконлар ўзгарса-да, Ватанга муҳаббат, имонга садоқат моҳияти асло ўзгармайди.

Сиёсат назариясига кўра, ҳар қандай давлатнинг бунёд бўлишида биринчи шахснинг сиёсий иродаси жуда катта роль ўйнайди. Айнан мана шу ироданинг “куч”и туфайли давлат пойдеворига илк ғишт қўйилади. Ушбу “ғишт”нинг мустаҳкамлиги давлатнинг умрини белгилаб беради. Тарихдан яхши маълумки, Амир Темур қўйган “ғишт”нинг залвори Темурийлар идора қилган давлатлар учун метин пойдевор бўлиб хизмат қилди. Зеро, тарихда миллий давлатчилигимизнинг энг тараққий топган даврлари айнан Амир Темур ва Темурийларнинг ҳукмронлигига оид давлатларга хосдир.

Давлат ишларининг барини кенгаш билан юритиш, уни битиришда тўғри тадбир қўллаш, бир ишга киришмай туриб, ундан чиқиш йўлларини ўйлаб қўйиш, тўғри тадбир, қатъий жазм, сабр-чидам кўрсатиб, эҳтиёткорлик билан узоғини ўйлаб, ортини эздан чиқармаган ҳолда охирига етказиш[14] ҳар томонлама кучли ва стратег ҳукмдорга хос бўлган ишдир. Демак, Амир Темурнинг давлатчиликини барпо этиш ва уни тараққий эттириш йўлида амалга оширган ҳар бир иши ва бу борада айтган ҳар бир сўзи бугун биз учун дастуриамал бўлмоғи шарт. Зотан, пароканда ва мажруҳ бўлиб ётган мамлакатни буюк давлатга айлантириш, юҳо каби ютонғич шафқатсиз душманларнинг қашқир тишларини синдириш осон “юмуш” эмас.

Бу ерда шуни таъкидлаш лозимки, сиёсат фалсафасига биноан, бошқарув маҳорати билим ва тажриба асосига қурилади. Амир Темур ҳам давлат сиёсатини юритишда билим ва тажрибага[15] таянганини таъкидлар экан, кенгаш аҳли, яъни, фикр ва ғоя беришга қодир шахсларнинг бирлиги ва ўзаро иттифоқда бўлиши, сўзда собит, ишда чидамли бўлишини шарт, деб билади.

Амир Темур "Тузуклар"да давлат ишларининг тўққиз улушини кенгашга, яъни, ҳозирги тил билан айтганда, дипломатияга ажратгани, бир улушини эса, қиличга, яъни, ҳарбий ҳаракатга қолдирганини ёзган. Турон ҳукмдори ушбу тамойил асосида сиёсат юритди. Муҳолиф давлатга такрор-такрор элчилар юборар, ҳатто, куда-андачиликни йўлга қўйишга тиришар, қариндошчилик орқали бўлса-да, ишларни ҳеч қандай урушларсиз амалга оширишга ҳаракат қилар эди. Демак, Соҳибқирон ҳазратлари айрим тарихчилар ёзганидек, “уруш излагани” ҳақиқатга мос келмайди. Амир Темур ҳамиша тинч қўшничилик тарафдори бўлган. Лекин, юртга, халқига нисбатан ташқи хавфни сезса, бу иллатнинг олдини олишга ҳаракат қилган. Урушни юрт тупроғида эмас, душман ҳудудида олиб боришга интилган. Бунга мисол тариқасида мўғул хони Тўхтамишхон билан олиб борган урушлари ёрқин мисол бўла олади. Шу боисдан Турон ҳукмдорининг ҳарбий соҳада амалга оширган ишлари бугунги кунда ҳам дунёнинг етакчи ҳарбий тадқиқот институтларида ўрганилмоқда.

Хулоса ўрнида шуни айтиш керакки, Амир Темур давлатининг ҳар томонлама куч-қудратга эришуви ва гуллаб-яшнашида муққадас замин – Мовароуннаҳр элининг фидойилиги, жасорати жуда катта роль ўнаган. Бугун ана шу тажриба Ўзбекистон давлатининг қудратини ҳар томонлама юксалтиришда амалий аҳамиятга эга бўлмоқда. Миллий давлатчиликини тараққий эттириш, мамлакат фаровонлигини ошириш, фарзандларимиз учун ҳеч кимдан кам бўлмаган ҳаёт барпо этиш, ёшларни жисмонан, ақлан ва маънан юксалтириш борасидаги барча ислоҳотлар Амир Темур юритган давлатчилик сиёсатига моҳиятан уйғундир.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Темур тузуклари, форсчадан А.Соғуний ва Ҳ.Кароматов тарж.). -Т.: Шарқ, 2005. 156
2. Ўша манба. 71-б
3. Темур тузуклари (форсчадан А.Соғуний ва Ҳ.Кароматов тарж.). -Т.: Шарқ, 2005. 156
4. Темур тузуклари. (форсчадан А.Соғуний ва Ҳ.Кароматов тарж.).- Т.: Шарқ, 2005. - 65 б
5. Ўша манба.- 67 б
6. Ўша манба. - 76 б

7. Ибн Арабшоҳ, Амир Темур тарихи. -Т.: Меҳнат, 1992. 71-б
8. Атаманчук Г.В. Теория государственного управления. - М.: Омега-Л. 2019. С 56
9. Большая Российская энциклопедия, 34том. 2017. С78
10. Отамуротов С. Эргашев И. Қодиров А. – Политология. -Т.; “Ўзбекистон”, 1999. – 51 б
11. Темур тузуклари. (форсчадан А.Соғуний ва Ҳ.Кароматов тарж.)- Т.: Шарқ, 2005. - 55 б.
12. Темур тузуклари. (форсчадан А.Соғуний ва Ҳ.Кароматов тарж.)- Т.: Шарқ, 2005. - 59 б.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 4 (3) – 2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

**“Ижтимоий-гуманитар фанларнинг
долзарб муаммолари”** электрон
журнали 2020 йил 6 август куни 1368-
сонли гувоҳнома билан давлат
рўйхатига олинган.
Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
масъулияти чекланган жамият

Таҳририят манзили:
Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани,
Кичик Бешёғоч қўчаси, 70/10-уй.
Электрон манзил:
scienceproblems.uz@gmail.com
Телеграм канал:
https://t.me/scienceproblems_uz